Analiza III

wykład szesnasty - streszczenie

Zajmiemy się teraz rozwinięciem funkcji holomorficznej w szereg Taylora. Przypomnijmy podstawowe fakty związane z szeregami potęgowymi o wyrazach rzeczywistych. Napis postaci:

$$\sum_{n=0}^{\infty} c_n(x-a)^n, \tag{1}$$

gdzie $(c_n)_{n=0}^{\infty}$ jest ciągiem liczbowym o wartościach rzeczywistych, nazywaliśmy szeregiem potęgowym. Liczba rzeczywista R zdefiniowana wzorem

$$\frac{1}{R} = \limsup \sqrt[n]{|c_n|}$$

nazywana jest *promieniem zbieżności* szeregu (1). Twierdzenia dotyczące zbieżności szeregów funkcyjnych gwarantują, że wewnątrz odcinka $]a-R, a+R[$ szereg jest zbieżny bezwzględnie i niemal jednostajnie, definiuje zatem pewną funkcję. Dowodziliśmy także, że funkcje będące sumami szeregów potęgowych są gładkie wewnątrz obszaru zbieżności, ponadto pochodną i funkcję pierwotną można uzyskać różniczkując i całkując szereg wyraz po wyrazie. Te same zasady obowiązują dla szeregów o wyrazach zespolonych. Oto stosowne twierdzenie (które pozostawimy bez dowodu):

Twierdzenie 1. *Funkcja określona wzorem*

$$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} c_n(z-a)^n$$

w kole $\{|z-a| < R\}$, dla R takiego, że $\frac{1}{R} = \limsup \sqrt[n]{|c_n|}$ jest funkcją holomorficzną, ponadto

$$f^{(n)}(a) = n!c_n$$

Okazuje się, że zachodzi także odwrotne twierdzenie:

Twierdzenie 2. *Niech $f \in \mathcal{A}(\mathcal{O})$ i niech ponadto $K(a,R) \subset \mathcal{O}$ wówczas szereg*

$$\sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} f^{(n)}(a)(z-a)^n$$

jest niemal jednostajnie zbieżny do funkcji f w kole $K(a,R) \subset \mathcal{O}$.

Dowód: Skorzystamy ze wzoru całkowego Cauchy'ego dla krzywej γ leżącej wewnątrz koła zbieżności i z należącego do obszaru ograniczanego krzywą:

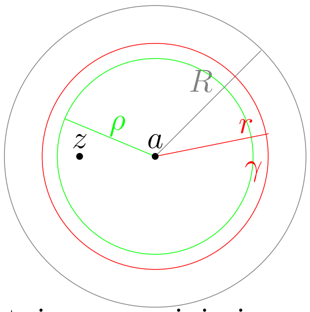

$$f(z) = \frac{1}{2\pi i}\int_{\gamma} \frac{f(\xi)}{\xi - z} \mathsf{d}\xi$$

korzystając z rozwinięcia

$$\frac{1}{1-w} = 1 + w + w^2 + \cdots = \sum_{n=0}^{\infty} w^n$$

dla $|w| < 1$ otrzymujemy:

$$\frac{1}{\xi - z} = \frac{1}{\xi - a + a - z} = \frac{1}{(\xi - a)(1 - \frac{(z-a)}{(\xi - a)})} = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(z-a)^n}{(\xi - a)^{n+1}}$$

dla $|\frac{(z-a)}{(\xi-a)}| < 1$, czyli $|z-a| < |\xi - a| = r$ co wstawiamy do wzoru Cauchy'ego:

$$f(z) = \frac{1}{2\pi i}\int_\gamma \frac{f(\xi)}{\xi - z}\mathsf{d}\xi = \frac{1}{2\pi i}\int_\gamma \sum_{n=0}^{\infty} \frac{f(\xi)(z-a)^n}{(\xi-a)^{n+1}}\mathsf{d}\xi$$

Szacujemy teraz wyraz szeregu pod całką: funkcja f na okręgu γ jest ograniczona: $|f| \leqslant M$, ($|z-a| < \rho$, zatem

$$\left|\frac{f(\xi)(z-a)^n}{(\xi-a)^{n+1}}\right| \leqslant \left(\frac{\rho}{r}\right)^n \frac{M}{r}.$$

Ponieważ $\rho < r$ szereg pod całką jest zbieżny jednostajnie (kryterium Weierstrassa) i można zamieniać kolejność całkowania i sumowania:

$$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty}(z-a)^n \frac{1}{2\pi i}\int_\gamma \frac{f(\xi)}{(\xi-a)^{n+1}}\mathsf{d}\xi = \sum_{n=0}^{\infty}(z-a)^n \frac{f^{(n)}(a)}{n!}$$

Powyższy szereg jest zbieżny jednostajnie w kole $|z-a| \leqslant \rho$. Ponieważ r, ρ były dowolne, takie że $0 < \rho < r < R$, to szereg jest zbieżny niemal jednostajnie w $|z-a| < R$.

□

Oto kilka wniosków z Twierdzenia Taylora:

(1) Niech $f \in \mathcal{A}(\mathcal{O})$ dla spójnego obszaru $\mathcal{O}$. Niech także $a \in \mathcal{O}$ będzie takie, że $f^{(n)}(a) = 0$ dla $n \geqslant 0$, wówczas f jest równa 0 na całym $\mathcal{O}$. W szczególności jeśli dwie funkcje mają jednakowe wszystkie pochodne, w pewnym punkcie, to są równe na składowej spójnej obszaru holomorficzności.

(2) Załóżmy, że a jest punktem skupienia zbioru $A = \{z : f(z) = 0\}$. Oznacza to, że istnieje ciąg (a_n) elementów A zbieżny do a, taki, że $a_n \neq a$. Z ciągłości funkcji f wynika, że $a \in A$. Załóżmy, że $f^{(k)}(a)$ jest pierwszą nieznikającą pochodną f w punkcie a. Wtedy z rozwinięcia Taylora mamy

$$f(z) = \sum_{n=k}^{\infty} \frac{f^{(n)}(a)}{n!}(z-a)^n = (z-a)^k \sum_{l=0}^{\infty} \frac{f^{(k+l)}(a)}{(k+l)!}(z-a)^l = (z-a)^k g(z)$$

gdzie g jest pewną funkcją holomorficzną. Skoro $f(a_n) = 0$ to także $g(a_n) = 0$ i w konsekwencji $g(a) = 0$. Z drugiej strony $g(a) = f^{(k)}(a)\frac{1}{k!}$ co z założenia jest różne od zera. Okazało się więc, że przyjęcie założenia o istnieniu niezerowej pochodnej f w punkcie a doprowadziło nas do sprzeczności. Wnioskujemy zatem, że f ma wszystkie pochodne równe zero w punkcie a, zatem jest stała i równa zero w składowej spójności obszaru holomorficzności zawierającej a. Okazało się, że funkcja holomorficzna albo jest równa zero na obszarze otwartym albo jej zera są izolowane, tzn zbiór miejsc zerowych nie ma punktu skupienia.

(3) Punkt pierwszy pozwala uzupełnić lukę w dowodzie twierdzenia o własnościach modułu funkcji holomorficznej: jeśli moduł ma lokalne maksimum to funkcja jest stała na otoczeniu maksimum. Jeśli jest stała to ma wszystkie pochodne poza zerową równe zero w punkcie a, zatem jest też równa tej samej stałej na całej składowej spójności obszaru holomorficzności zawierającej a.

Funkcję, którą można lokalnie przedstawić jako sumę zbieżnego szeregu potęgowego nazywamy *funkcją analityczną*. Twierdzenie Taylora mówi zatem, że wszystkie funkcje holomorficzne są analityczne. Funkcję holomorficzną można też zdefiniować poprzez szereg potęgowy. Wzór taki obowiązuje wewnątrz promienia zbieżności. Z drugiej strony wiadomo na przykład, że szereg

$$(z-1) - \frac{(z-1)^2}{2} + \frac{(z-1)^3}{3} - \frac{(z-1)^4}{4} + \cdots$$

jest zbieżny w kole $K(1,1)$ i jest równy (wiemy to przynajmniej dla rzeczywistych wartości z) funkcji logarytm. Wiemy również, że logarytm zdefiniowany jest na obszarze istotnie większym niż $K(1,1)$. Dochodzimy tutaj do problemu rozszerzenia analitycznego funkcji. Więcej na ten temat w następnym wykładzie.